

5. Howard N. Ph. (2002). Network Ethnography and the Hypermedia Organization: New Media, New Organizations, New Methods. *New Media & Society*, 4 (4), pp. 550—574. DOI: <https://doi.org/10.1177/146144402321466813>.
6. Dewanti S. (2021). Development of Instagram and YouTube Content Videos' for Online Learning. *Jurnal Penelitian Ilmu Pendidikan*, 14 (2), pp. 181—188. DOI: 10.21831/jpipfip.v14i2.40253.
7. Soto-Vásquez D. A. (2021). Mediating the Magic Kingdom: Instagram, Fantasy, and Identity. *Western Journal of Communication*, 85 (5), pp. 588—608. DOI: <https://doi.org/10.1080/10570314.2021.1970797>.
8. Achmad E. (2021). Adolescents's personal branding on Instagram. *Al-Balagh: Jurnal Dakwah dan Komunikasi*, 6 (1), pp. 1—34. DOI: <https://doi.org/10.22515/al-balagh.v6i1.3138>.
9. Fisenko T. (2014). Fenomen "bulbaskovoho filtru" u merezhevykh sotsialnykh komunikatsiakh. *Naukovi zapysky Instytutu zhurnalistyky*, 57, pp. 194—199.
10. Berkii T. (2017). *Sotsialni merezhi: rizni aspekty vplyvu na liudynu. Informatsiino-pravovyi portal "Ukrainske pravo"*, [online]. Available at: https://ukrainepravo.com/legal_publications/essay-on-it-law/it_law_berkiy_Social_networks_and_there_involves/.
11. Smola L. (2015). Perspektyvy sotsialnykh merezh v konteksti rozvytku komunikatsiinykh tekhnolohii. *Visnyk of the Lviv University. Series Philos. Political Studies*, 7, pp. 243—249.
12. Hryshchenko O. (2013). Sotsialni media marketynh yak instrument prosvannia produktu pidpriemstva. *Marketynh i menedzhment innovatsii: elektron. versiiia knyh*, 4, [online]. Available at: http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2013_4_86_98.pdf.
13. Strunhar V. (2020). Typolohichna klasyfikatsiia sotsialnykh media yak ob'ekt diialnosti bibliotek. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 58, pp. 195—205. DOI: <https://doi.org/10.15407/np.58.195>.
14. Fisher C. (2019). *Netflix releases worldwide subscriber stats by region for the first time*, [online]. Available at: <https://www.engadget.com/2019-12-17-netflix-reports-membership-revenue-by-region.html?guccounter=1>.
15. Chamat R. (2019). *How Netflix uses Social Media to Dominate the Online Streaming Industry*, [online]. Available at: <https://www.8ways.ch/en/digital-news/how-netflix-uses-social-media-dominate-online-streaming-industry>.

Надійшла до редакції 3 лютого 2022 року

ЖУРНАЛІСТИКА ТА ЗМІ

УДК 378.6.016:81'38]07-051](045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2022.6(311).26-30

Любов Башманівська,

кандидат педагогічних наук,

доцент Житомирського державного

університету імені Івана Франка,

e-mail: lyubov_andreevna11@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7152-3691>

Валерій Башманівський,

кандидат філологічних наук,

доцент Житомирського державного

університету імені Івана Франка,

e-mail: valeriy68bash@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8589-6077>

"Стилістика засобів масової інформації" як навчальна дисципліна в підготовці майбутнього журналіста

У статті розглянуто питання вивчення стилістики ЗМІ як навчальної дисципліни в підготовці медійників, розкрито проблему вдосконалення стилістичних навичок студентів-журналістів у процесі опанування курсу як важливого чинника професійної підготовки, обґрунтовано потребу роботи над стилістичною вправністю мовлення в контексті підвищення майстерності журналіста.

Зауважено про вагомe місце стилістики ЗМІ в підготовці майбутніх працівників ЗМІ як засобу формування високоосвіченої мовної особистості, якою має бути сучасний журналіст.

Підсумовано, що стилістика засобів масової інформації має значні комунікативні можливості, що сприяє влучному, доцільному та виваженому застосуванню мовних засобів у майбутній журналістській практиці.

Ключові слова: журналіст; стилістика засобів масової інформації; сучасна українська літературна мова; медіатексти; стилістичні навички

Постановка проблеми. У сучасних умовах, що характеризуються постійним зростанням ролі ЗМІ у суспільних процесах, особливої уваги по-

требує проблема підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 061 "Журналістика", що має на меті формування креативних, компетентних,

інноваційно зорієнтованих фахівців, які майстерно володіють словом, образно висловлюють думки, швидко адаптуються в полікультурному середовищі, а також знаходять ефективні способи оперативного розв'язання професійних завдань, вправно використовують знання, уміння та навички для досягнення високих результатів у практичній діяльності. Ці тенденції зумовлені сучасними вимогами до журналістської професії, запитом суспільства на певний обсяг сучасних знань, умінь та компетентностей, підвищенням комунікативного та лінгвістичного рівня майбутніх фахівців.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Зважаючи на актуальність порушеної проблеми, її досліджували численні науковці, зокрема Н. Бабич, П. Дудик, З. Бакум, Н. Баранник, А. Капелюшний, С. Караман, К. Климова, А. Коваль, Л. Мацько, О. Пономарів, А. Попович, Л. Семененко, М. Яцимірська та інші.

Варто приділити увагу навчальному посібникові А. Капелюшного, що містить основні положення курсу стилістики для студентів факультетів журналістики. Автор розкрив стилістичні особливості використання в мові засобів масової інформації лексичних, фразеологічних, морфологічних і синтаксичних одиниць. Окрім того, розглянув типові помилки в застосуванні мовно-стилістичних засобів мови медіа, запропонував завдання та запитання для самоперевірки [4]. Видання значно спростить опрацювання курсу "Стилістика засобів масової інформації" студентами-журналістами.

Корисним для майбутніх медійників стане й навчальний посібник М. Яцимірської, що має допомогти якнайефективніше використовувати лексико-фразеологічні засоби української мови, дотримуватися норм вимови, наголосу та слововживання, збагатити словниковий запас [7]. Завдання, які пропонує авторка, сприятимуть самостійному вивченню специфіки мовлення ЗМІ, опануванню виражальних можливостей української мови й усвідомленню її місії в медійному просторі.

Важливі питання стилістики, зокрема граматики-стилістичні вміння, розглядає Н. Баранник. Дослідниця розкриває сутність поняття, висвітлює класифікацію, форми й методи роботи з удосконалення граматики-стилістичних навичок студентів, зокрема наголошує, що "вивчення граматичної теорії здійснюється в структурно-семантичному та функціонально-стилістичному аспектах; розвиток граматики-стилістичних умінь у студентів ґрунтується на матеріалі текстів різних стилів через зіставлення й порівняння граматичних засобів та з'ясування їх стилістичної ролі тощо" [2, с. 113—115].

Стилістичні вправи як ефективний засіб формування стилістичної компетентності роз-

глядає В. Бабенко та пропонує систему лексико-стилістичних, фонетико-стилістичних, граматики-стилістичних завдань, спрямованих на формування стилістичної компетентності учителів-словесників, які доцільно застосувати в навчанні майбутніх журналістів [1].

Л. Семененко з'ясовує питання визначення предмета й одиниць лінгвостилістики, її співвідношення з літературознавчою стилістикою та поетикою, здійснює аналіз напрямів стилістики. Авторка ґрунтовно аналізує дослідження навколо статусу цієї науки в системі мовознавчих і літературознавчих дисциплін та констатує, що нині наявні численні погляди науковців щодо стилістики, її структури, завдань, предмета, об'єкта, які спричиняють чимало дискусійних питань [6, с. 10—17].

Попри значну кількість наукових розвідок із вивчення стилістики в закладах вищої освіти, що відображають окремі аспекти підготовки студентів, спостерігаємо чимало помилок в усному мовленні журналістів, спричинених обмеженим словниковим запасом, впливом суржику, діалектів, двомовністю, що актуалізує порушену проблему.

Мета статті — розглянути освітню компоненту "Стилістика засобів масової інформації" як навчальну дисципліну в підготовці журналістів; розкрити проблему вдосконалення стилістичних навичок студентів-медійників у процесі вивчення дисципліни як важливого чинника професійної підготовки; обґрунтувати потребу роботи над стилістичною вправністю мовлення в контексті підвищення журналістської майстерності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стилістика посідає вагоме місце в сучасній підготовці майбутніх журналістів, оскільки є засобом мовленнєвого розвитку, сприяє розширенню уявлень про мову загалом. Ця дисципліна дає змогу сформувати високоосвічену мовну особистість, якою має бути сучасний працівник медіасфери, та уникати в мовленні таких негативних явищ, як суржик, плеоназм, штампи, неправильне утворення граматичних форм слова, фразеологізми тощо. Водночас зауважимо, що стилістика є основою розвитку мовної культури кожної особистості.

У підручнику за редакцією Л. Мацько зазначено, що "стилістика — завершальна й узагальнювальна прикладна дисципліна з-поміж мовознавчих, яка охоплює вже функціональний їх аспект, реалізацію в усному і писемному мовленні, у текстах різних стилів" [5, с. 3]. На думку П. Дудик, "стилістика становить лінгвістичне вчення про найумотиваніше й найдоцільніше послугоування мовою, її одиницями — фонемами (звуками), морфемами, словами, словосполучен-

нями й сполученнями слів, членами речення, реченнями, еквівалентами (замінниками) речень і текстами" [3, с. 7].

Стилістика засобів масової інформації тісно пов'язана з проблемами функціонування мови в нашому суспільстві, культурою усного й писемного мовлення в різних сферах комунікації. Професійна діяльність журналістів передбачає досконале знання сучасної літературної мови, вміння використовувати багатство її виражальних засобів, розрізняти стильові тонкощі, що, зрештою, сприятиме формуванню високого рівня культури українського слова.

У контексті пропонованого дослідження розглянемо стилістику як навчальну дисципліну, яка останніми роками зазнає стрімкого розвитку, а науковці дискутують щодо її статусу та місця в системі мовознавчих чи літературознавчих наук.

Соціокультурні реалії сучасного суспільства та процеси демократизації зумовлюють нові завдання ЗВО із забезпечення ґрунтовної підготовки майбутнього журналіста. Студенти мають не лише здобути професійні знання, а й сформувати мовленнєво-комунікативні навички, стилістичну вправність, тому метою освітньої компоненти є засвоєння основних понять теоретичної та практичної стилістики, опанування стилістичних норм літературного мовлення, вироблення вміння працювати над словом, підвищення мовного рівня.

Освітня компонента "Стилістика засобів масової інформації" як завершальна дисципліна в лінгвістичній підготовці журналіста допоможе здобувачам вищої освіти опанувати стилі й підстили мови та мовлення, їхні жанри, стилістичні засоби та прийоми організації мовних засобів у тексті; засвоїти лексико-стилістичні, граматичні, орфоепічні норми української мови, користуватися ними залежно від мети висловлювання; володіти всіма видами мовленнєвої діяльності.

Вивчаючи стилістичну систему української мови, студенти-журналісти ознайомлюються зі стилістичними прийомами та способами використання мовного матеріалу, ураховуючи умови та цільову настанову; здобувають вміння визначати й оцінювати жанрово-стильові особливості медійних текстів, бачити й використовувати стилістичні можливості мовних засобів; з допомогою конструювання стилістично довершеного тексту закріплюють стилістичні вміння й навички текстотворення в усіх функціональних стилях, підстилях і жанрах журналістики. Майбутні медійники мають постійно підвищувати культуру професійного й ділового мовлення, а отже й загальну культуру мови ЗМІ.

Будь-який із жанрів журналістики відрізняється мовними засобами, специфічними особливос-

тями в мовному оформленні. Залежно від мети та змісту висловлювання, індивідуальних зацікавлень студенти в процесі мовлення мають добирати й комбінувати найдоцільніші в конкретній мовній ситуації слова, словосполучення, речення.

Опанування освітньої компоненти "Стилістика засобів масової інформації" розпочинається з теми "Стилістика як лінгвістична наука і навчальна дисципліна. Предмет і завдання курсу". Студенти розглядають предмет, мету й завдання стилістики, її структуру, зокрема основні розділи (теоретичну та практичну стилістику, стилістику ресурсів, функціональну, зіставну, порівняльну, історичну стилістику тощо), методи лінгвостилістичних досліджень (семантико-стилістичний аналіз, зіставлення, стилістичний експеримент, статистичні методи), зв'язок стилістики з іншими дисциплінами, місце в системі мовознавчих наук, історію та джерела.

У процесі подальшого вивчення освітньої компоненти майбутні журналісти здобувають знання про основні поняття й категорії стилістики, навчаються їх тлумачити; усвідомлюють поняття "стилістична помилка" та виробляють вміння визначати їх у медіатексті. Щоб закріпити ці навички, виконують вправи з пошуку стилістичних помилок як порушень стилістичних норм.

Студенти розглядають стиль як функціональний різновид літературної мови, поняття норми та її різновиди (загальномовна, літературна, стильова та стилістична), з'ясовують роль ЗМІ в популяризації норм української літературної мови, ознайомлюються зі стилістичним значенням, експресією, інформацією, контекстом як основними поняттями стилістики, вивчають стилістичні засоби, стилістичні прийоми як елементи мови/мовлення.

Особливу увагу приділено характеристиці й класифікації основних функціональних стилів української мови. Зокрема, описуючи кожен із них, а саме: публіцистичний, науковий, офіційно-діловий, художній, розмовний, конфесійний, епістолярний, стиль інтернет-спілкування — студенти встановлюють сферу його використання, основне призначення, а також підстили, жанри, основні ознаки, мовні засоби. Ці знання корисні для вироблення вміння й навичок визначення стилістичних ознак мовних одиниць у медіатекстах.

Допомогти з'ясувати стилістичні можливості звукової системи української мови покликана тема "Фоностилістика". Студенти вивчають поняття фоніки у фоностилістиці, усвідомлюють важливість знання її основ для журналіста; розглядають основні засоби милозвучності української мови, ономатопею як спосіб звукової виразності художньої мови, звукові повтори (ана-

фору, епіфору, алітерацію, асонанс) та їх стилістичне використання, основні прийоми досягнення милозвучності усного розмовного мовлення (наголос, сила голосу, висота тону, темп).

Вивчаючи стилістичні функції лексики, фразеології та словотвору майбутні журналісти ознайомлюються зі стилістично-функціональною диференціацією лексичного складу української мови, розглядають архаїзми, історизми, старослов'янізми, неологізми, терміни, професіоналізми, запозичення, діалектизми, арготизми та жаргонізми тощо, визначають місце й стилістичну роль зазначених одиниць у мовних стилях та їх використання в мові ЗМІ.

Особливу увагу приділено стилістичному використанню синонімів, омонімів, антонімів, паронімів у мові ЗМІ, стилістиці фразеологічних одиниць та їх вживанню в мас-медіа.

Під час вивчення стилістики морфологічних і синтаксичних засобів студенти розглядають стилістичні можливості різних частин мови та їх використання в ЗМІ, стилістичне застосування простого та складного речення, стилістичні можливості ускладнених речень, стилістичні функції прямої й непрямої мови, період і його стилістичне використання.

Окрему тему становлять стилістичні фігури та їх використання в медіа. Студенти опановують поняття метафори, метонімії, синекдохи, персоніфікації, епітета, порівняння, алегорії, іронії, а також анафори, епіфори, ампліфікації, плеоназму, тавтології, градації тощо. Здобувачі вищої освіти вчаться визначати фігури стилістичного синтаксису в публіцистичних текстах та з'ясувати їхні функції, виконують стилістичний аналіз медіатексту.

Отже, у процесі вивчення курсу "Стилістика засобів масової інформації" майбутні працівники ЗМІ мають засвоїти основні поняття й категорії стилістики; знати функціональні стилі мови в

різних сферах спілкування, опанувати стилістичну систему української мови; виробити вміння визначати й оцінювати стилістичні ознаки мовних одиниць у текстах усіх стилів, стилістичні можливості мовних засобів, жанрово-стильові особливості медіатекстів; набути стилістичних навичок за допомогою конструювання стилістично довершеного тексту; підвищувати культуру професійного, ділового й побутового мовлення, а також загальну культуру мови ЗМІ, розвивати мовні чуття й смак.

Змістовно освітню компоненту "Стилістика засобів масової інформації" спрямовано на формування в майбутніх журналістів певних компетентностей, серед яких варто виокремити вміння спілкуватися державною мовою, здатність застосовувати знання на практиці, створювати грамотний медіапродукт певної теми й жанру, враховуючи канал поширення чи платформу оприлюднення.

Висновки. Навчальна дисципліна "Стилістика засобів масової інформації" має значний комунікативний потенціал, а її опанування сприяє якнайповнішому, досконалому, довершеному використанню мовних засобів майбутніми журналістами. Вивчення цієї освітньої компоненти дає змогу успішно засвоїти норми сучасної української літературної мови, сформувати навички створення й редагування медіатекстів різного жанрово-стилістичного спрямування.

Під час опрацювання освітньої компоненти "Стилістика засобів масової інформації" здобувачі вищої освіти формують грамотне, виразне, чисте мовлення, набувають навичок зі стилістичної правки тексту, використання усної та писемної форм усіх функціональних стилів, дотримуючись орфографічних, орфоепічних, лексико-граматичних, пунктуаційних норм, завдяки чому вдосконалюють комунікативну майстерність.

Список використаної літератури

1. *Бабенко В. В.* Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів української мови і літератури у процесі навчання стилістики : дис. ... канд. пед. наук / Бабенко Вікторія Василівна ; Київський університет імені Бориса Грінченка. — Київ, 2019. — 244 с.
2. *Баранник Н. О.* Удосконалення граматико-стилістичних умінь студентів у процесі вивчення курсу "Сучасна українська мова" / Е. О. Баранник // Психолого-педагогічні науки. — 2014. — № 3. — С 113—115.
3. *Дудик П. С.* Стилістика української мови / П. С. Дудик. — Київ : Академія, 2005. — 367 с.
4. *Капелюшний А. О.* Практична стилістика української мови : навчальний посібник / А. О. Капелюшний. — Вид. 2-ге, перероблене. — Львів : ПАЮ, 2007. — 400 с.
5. *Мацько Л. І.* Стилістика української мови : підручник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько ; за ред. Л. І. Мацько. — Київ : Вища школа, 2003. — 462 с.
6. *Семененко Е. А.* Стилістика як лінгвістична та загальнофілологічна дисципліна. Актуальні напрями лінгвістичної стилістики. Предмет і проблематика / Е. А. Семененко // Записки з українського мовознавства : збірник наукових праць. — 2004. — Вип. 14. — С. 10—17.
7. *Яцимирська М. Г.* Культура фахової мови журналіста : навчальний посібник / М. Г. Яцимирська. — Львів : ПАЮ, 2004. — 332 с.

Liubov Bashmanivska,
PhD of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of Zhytomyr State University of Ivan Franko
Valerii Bashmanivskiy,
PhD of Philological Sciences,
Associate Professor of Zhytomyr State University of Ivan Franko
**"Stylistics of mass media" as an academic discipline
in the training process of future journalists**

The training process of future journalists is of great importance in higher education institutions. The aim of it is to form creative, competent, innovation-oriented professionals who are good with words, able to express their thoughts and quickly adapt to a multicultural environment, and use knowledge, skills and abilities to succeed. This is due to modern requirements for the journalistic profession, society's demand for professional skills, improving the communicative and linguistic level of future professionals.

The article examines the issue of studying stylistics of mass media as an academic discipline in the training process of media officers. It also reveals the problem of improving the stylistic skills of journalism students in the process of mastering the course as an important factor in their training. The necessity of work on stylistic dexterity of speech in the context of improving the professional skills of a journalist is substantiated as well.

It points out the importance of stylistics of mass media in the modern teaching process of future media officers as a means of forming a highly educated language personality that a modern journalist should be like.

It is concluded that the stylistics of the media has great communicative potential, which contributes to the communicatively appropriate use of language in the future journalistic profession. Additionally, the study of this educational component will contribute to the assimilation of future journalists of the norms of modern Ukrainian literary language, and the formation of skills to create and edit media texts of different genres and styles. During the study of the educational component "Stylistics of mass media" higher education students master the skills of literate, expressive, clear speech, acquire skills in stylistic editing, use of oral and written forms of all functional styles, following spelling, orthoepic, lexical and grammatical, punctuation, thus improving their communication skills.

Keywords: journalist; stylistics of mass media; modern Ukrainian literary language; media texts; stylistic skills

References

1. Babenko V. V. (2019). *Formuvannya komunikativnoi kompetentnosti majbutnih uchiteliv ukrayinskoyi movi i literaturi u procesi navchannya stilistiki*. PhD. Kiyivskij universitet imeni Borisa Grinchenka. Kyiv.
2. Barannik N. O. (2014). Udoskonalennya gramatiko-stilistichnih umin studentiv u procesi vivchennya kursu "Suchasna ukrayinska mova". *Psihologo-pedagogichni nauki*, 3, pp. 113—115.
3. Dudik P. S. (2005). *Stilistika ukrayinskoyi movi*. Kyiv: Akademiya.
4. Kapelyushnij A. O. (2007). *Praktichna stilistika ukrayinskoyi movi : navchalnij posibnik*. Vid. 2-ge, pereroblene. Lviv: PAYu.
5. Macko L. I., Sidorenko O. M. & Macko O. M. (2003). *Stilistika ukrayinskoyi movi : pidruchnik*. Kyiv: Visha shkola.
6. Semenenko E. A. (2004). Stilistika yak lingvistichna ta zagalnofilologichna disciplina. Aktualni napryami lingvostilistiki. Predmet i problematika. *Zapiski z ukrayinskogo movoznavstva : zbirnik naukovih prac*, 14, pp. 10—17.
7. Yacimirska M. G. (2004). *Kultura fahovoyi movi zhurnalista: navchalnij posibnik*. Lviv: PAYu.

Надійшла до редакції 6 червня 2022 року

З АРХІВУ КНИЖКОВОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ

УДК 002.1:001"1964":63(477)](045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2022.6(311).30-36

Лариса Дояр,

кандидат історичних наук, доцент, старший науковий співробітник
Державного архіву друку Книжкової палати України,
e-mail: arkhiv@ukrbook.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0789-2462>

Сільське господарство України в республіканських збірниках наукових праць 1964 року

У статті порушено проблему розвитку сільського господарства в Україні. Зазначена галузь, з огляду на кліматичні особливості, якість ґрунтів, рівень зрошуваності земель, зручний для сільськогосподарських угідь природний ландшафт, завжди була актуальною для нашої держави. Тому не дивно, що тематика, безпосередньо пов'язана чи дотична до питань розвитку сільського господарства, є науково затребуваною.